

LA PIRÀMIDE DE LA LECTURA

Una proposta de construcció del propi hàbit lector

Educació primària

Primer nivell

Buscar estones i moments per llegir al llarg del dia

El dia té moltes estones. Els nens i nenes acostumen a fer moltes activitats, tenen la seva agenda ben plena, tant dins com fora de l'horari escolar. Si no els creem la necessitat de trobar una estona per llegir cada dia, probablement no trobaran mai el moment, les altres activitats "planificades" passaran al davant, com si fossin més importants.

No cal que sigui una estona gaire llarga: vint minuts serien suficients. Això sí, per llegir el que els vingui de gust i sense demanar-los res "a canvi".

Portar un llibre a la motxilla o a la bossa

Algunes de les accions que es comentaran no es podran dur a terme si els nens no tenen un llibre a l'abast en tot moment. Acostumar-se a portar un llibre a la motxilla o a la bossa quan surten amb la família és crear l'oportunitat d'agafar-lo i llegir-lo. Però hauria de ser el llibre que ells escullin, el que llegeixen abans d'anar a dormir.

Llegir abans de dormir

Es vol afavorir la lectura com un hàbit de vida i no només escolar. Per tant, seria necessari fer-la sortir fora de l'àmbit escolar, i incorporar-la als moments de la vida quotidiana que es mantenen al llarg dels anys. L'hora d'anar a dormir ho pot ser: és una activitat fixa, que acostuma a fer-se sempre a la mateixa hora i, per tant, associant-hi la lectura s'afavoreix la creació d'un hàbit.

Tenir el carnet de la biblioteca¹³

Un dels problemes més freqüents a les llars en relació amb la creació de l'hàbit lector és la manca d'una biblioteca personal. Aquest factor és el que pot causar més diferències entre els alumnes de diferents nivells econòmics i que l'escola hauria d'ajudar a compensar.

En aquest punt la biblioteca, tant l'escolar com la pública, hi pot fer molt. Amb aquesta acció es pretén afavorir que no hi hagi cap alumne de primària que no en sigui soci: si se'ls dona a conèixer l'oportunitat de poder endur-se llibres en préstec, s'afavoreix la igualtat d'oportunitats per accedir a la lectura.

Parlar de llibres i de lectures amb els amics

Una de les activitats que afavoreixen en els nens la implicació en la lectura i, per tant, l'hàbit lector, és parlar del que han llegit amb persones que per a ell són importants. Aquesta conversa es pot fer de manera formal (converses literàries, clubs de lectura...) o bé de manera informal, com és aquest cas.

Igual que parlen dels grups musicals, de les activitats esportives, del cap de setmana... pretenem afavorir que parlin també de les preferències lectores, no només de títols, sinó també de temes, del lloc on els agrada llegir, de quan llegeixen...

Compartir-lo amb el grup d'amics és una bona manera d'assegurar l'hàbit lector.

¹³ <http://www20.gencat.cat/portal/site/Biblioteques/menuitem.6ac196a374f5a5b009671410b0c0e1a0/?vgnextoid=7184f3ffa5a0e210VgnVCM2000009b0c1e0aRCRD> [Consulta: 27 d'octubre de 2014]

Llegir amb persones grans de casa: pares i avis¹⁴

Una de les activitats que afavoreixen més l'hàbit lector dels infants és llegir al costat de persones que per a ells són importants: compartir aquestes estones agradables de lectura ajuda a crear vincles afectius i a implicar-se més en la lectura.

Per a aquesta acció es proposa trobar una estona perquè el nen comparteixi la lectura amb persones importants per a ell: hauria de ser una estona agradable, en què els adults li llegeixin, o bé llegeixin una mica cadascú. En cap cas hauria de tractar-se d'una activitat de fer llegir l'alumne per millorar la seva fluïdesa, no és aquest l'objectiu: la finalitat és que l'alumne associï aquestes estones de lectura a moments en què s'ho passa bé amb persones que estima.

Segon nivell

Llegir a la biblioteca de l'escola, a la de l'institut o a la pública

Afavorir que la biblioteca no sigui només un lloc on anar a buscar llibres per agafar en préstec, sinó també un dels espais de lectura habituals dels nens. Tant la biblioteca de l'escola com la pública, ja que d'aquesta manera afavorirem un "hàbit de vida".

¹⁴<http://www20.gencat.cat/portal/site/familiaescola/menuitem.5b21aabe12191ad9aacf3010b0c0e1a0/?vgnextoid=a063ede29681f310VgnVCM2000009b0c1e0aRCRD&vgnnextchannel=a063ede29681f310VgnVCM2000009b0c1e0aRCRD&vgnnextfmt=default> [Consulta: 27 d'octubre de 2014]

Demanar en préstec llibres de la biblioteca de l'escola o de l'institut

Com s'ha comentat abans, potenciant el préstec des de la biblioteca per a aquells alumnes que no disposen de fons bibliogràfic a casa seva, s'afavoreix la igualtat d'oportunitats en la creació de l'hàbit lector.

Potser hi ha alumnes que desconeixen la possibilitat de demanar llibres en préstec o les seves condicions.

Penjar una recomanació de lectura a la cartellera de l'aula, a la biblioteca o al blog¹⁵

Per fer-ho cal tenir present que a l'aula i a la biblioteca hauria d'haver-hi un espai on els alumnes puguin compartir les impressions sobre les lectures que fan.

Caldria donar orientacions als alumnes sobre com fer aquestes recomanacions escrites: el model del mestre es fa imprescindible.¹⁶

El blog de la biblioteca és un espai important i visible on poder recomanar-se lectures: caldria potenciar-lo.

¹⁵ <http://blocs.xtec.cat/bibliotequesescolars/> [Consulta: 27 d'octubre de 2014]

¹⁶ Podeu consultar el document *El temps de lectura a primària*, elaborat dins del marc de l'Impuls de la Lectura del Departament d'Ensenyament. [En línia]
http://www.xtec.cat/alfresco/d/d/workspace/SpacesStore/6c7604fa-5bd3-4c15-904c-297dcc04419d/04_temps%20de%20lectura%20a%20primaria.pdf [Consulta: 27 d'octubre de 2014]

Aprofitar les estones d'espera

Si engeguéssim un cronòmetre cada cop que, al llarg del dia, “esperem” per a alguna cosa sense fer res en concret, veuríem la quantitat de temps que representa, i això que vivim en una societat en la qual “perdre el temps” o “gastar temps” sense fer res concret és motiu de preocupació.

De vegades, a les enquestes sobre hàbits lectors, se situa la manca de temps com a principal motiu per no llegir: “El motiu principal pel qual la població catalana no lectora o lectora de forma ocasional no llegeix amb més freqüència és **la manca de temps** ja sigui per feina, estudis, cura de la família, etc. (51,3%). Són les dones (53,5%) i els entrevistats de 25 a 54 anys els que registren els percentatges més alts”.¹⁷

Ajudar els alumnes a fer visibles aquestes estones que poden aprofitar per llegir pot ser una bona manera d'afavorir l'hàbit lector (amb la qual cosa es fa necessària una altra de les accions que s'han proposat, portar un llibre a la bossa).

Llegir davant de persones estimades

La lectura en veu alta, amb preparació prèvia, davant de persones estimades, és una altra de les activitats que proposem. En tractar-se d'una activitat de lectura preparada pot ajudar a millorar l'autoconcepte lector del nen, que se sentirà content en veure que ho ha fet bé i que ha agradat a l'auditori, que d'altra banda és important per a ell.

Caldria remarcar molt aquest aspecte, la preparació prèvia, i orientar els alumnes i les famílies sobre com fer-ho:

- Triar una lectura que agradi al nen i que no sigui

¹⁷ *Hàbits de lectura i compra de llibres a Catalunya*. (2011). [En línia] http://www.mcu.es/libro/docs/MC/Observatorio/pdf/HabitsLC_2011CAT.pdf [16 de juny de 2014]

gaire llarga.

- Llegir-la diversos cops i comprovar que ho entén tot.
- Marcar les paraules que li costen de llegir i practicar-les més.
- Tenir en compte els signes de puntuació.
- Assajar la lectura, llegir-la diversos cops, davant d'una altra persona, enregistrar-la i escoltar-se...

Tercer nivell

Intercanviar llibres amb els amics

S'ha dit en diverses ocasions: poder compartir les lectures que es fan i recomanar-les als iguals afavoreix l'hàbit de llegir. Que puguin intercanviar-se llibres que han llegit i recomanar-se'ls és una altra acció que millora l'oferta bibliogràfica dels alumnes i la implicació en la lectura.

Recomanar llibres als amics

Les recomanacions de llibres es poden fer de manera formal (ja les hem comentades abans) i informal: aquestes darreres, per la complicitat que tenen els nens a certes edats amb el seu grup d'amics, tenen un efecte molt positiu en el gust per llegir.

Visitar llibreries

De la mateixa manera que els nens entren a altres botigues, es miren aparadors i prestatgeries, es podria afavorir que entressin de manera habitual a les llibreries del seu barri o del seu poble, per fullejar les novetats, buscar els llibres que els han recomanat... Segurament al llarg d'un mes trobaran l'oportunitat de fer-ho, si els deixem entreveure que pot ser una activitat divertida i interessant que els adults també fan.

Participar en els clubs de lectura i altres activitats sobre lectura de la biblioteca pública

Les biblioteques públiques ofereixen moltes activitats per als infants, petits i grans: l'hora del conte, els clubs de lectura...

El fet de participar-hi fa sortir la lectura de l'escola i consolida el fet de tenir també com a referent la biblioteca pública, que els acompanyarà tota la vida.

Quart nivell

Demanar, també, llibres per Reis i per l'aniversari¹⁸

Quan arriben els aniversaris els alumnes acostumen a tenir algunes idees sobre què els agradaria que els regalessin. També per als Reis fan llistes llargues que contenen tota mena de joguines i objectes. Els llibres, en comptades ocasions, en formen part.

Obrir als alumnes la possibilitat d'incloure'ls a la llista, de triar aquells títols que potser els ha recomanat un amic, i fer que es converteixin en regals habituals: potser a casa tampoc no s'ha previst la possibilitat que un llibre sigui un regal desitjat?

Donar un tomb per les parades de llibres del teu poble, barri o ciutat el dia de Sant Jordi

La diada de Sant Jordi, festa de la lectura, és gairebé impossible no ensopegar amb llibres i amb parades. No es pot deixar perdre l'ocasió de remenar novetats i de participar d'aquesta festa cultural, que atorga al llibre la importància que es mereix.

¹⁸ Alguns portals on trobar recomanacions de literatura infantil de qualitat:

GRETEL, Grup de Recerca de Literatura Infantil i Juvenil de la UAB: <http://www.literatura.gretel.cat/recomanacions>

Recomanacions bibliogràfiques del Seminari de Bibliografia Infantil i Juvenil de Rosa Sensat:

<http://www.xtec.cat/web/projectes/biblioteca/epergam/quinsllibres>

Revista *Faristol*: <http://www.clijcat.cat/faristol/paginas/>

[Consulta: 27 d'octubre de 2014]

Oferir-se per fer de padrí o padrina de lectura d'un alumne més petit

Hi ha molts centres que fan periòdicament l'activitat "Padrins de lectura", en la qual alumnes d'un nivell superior apadrinen alumnes més petits. Els padrins es preparen la lectura d'un conte i el llegeixen al seu fillol. És una activitat de caire voluntari, normalment, i que afavoreix crear lligams al voltant de la lectura.

Altres activitats

Regalar llibres

Abans s'ha parlat de rebre llibres com a regal en ocasions especials: ara a l'inrevés, considerar la possibilitat que un llibre escollit pensant en la persona que l'ha de rebre pot ser un bon regal.

Llegir la premsa

Tant en format paper com digital, tant la que trobem al quiosc com la gratuïta, representa una altra mena de lectura i un altre estil de llegir, més discontinu. Pot ser que hi hagi alumnes que a casa seva tinguin aquest model de lectura en els seus pares o avis, però molts potser no el tenen. Per tant, caldria oferir-los la possibilitat de fer-ho.

Escriure un diari o un registre de lectura

No es tractaria de fer un treball obligatori després de cada lectura.

Un diari de lectura és un quadern personal en què els alumnes registren els llibres que llegeixen i n'escriuen alguna cosa que els ajudarà a recordar-los més tard: una opinió, un personatge amb qui s'han identificat, una frase que els ha agradat, un dibuix...

Hauria de ser de caràcter voluntari i personal: escriure-hi només quan es vulgui, el que es vulgui i com es vulgui.

Remenar pàgines web

A la xarxa hi ha moltes pàgines que ofereixen tasts de lectura i recomanacions, començant per les pàgines web de les editorials de literatura infantil i juvenil i seguint pels fòrums lectors i les recomanacions de biblioteques públiques i algunes iniciatives interessants, com la web Què llegeixes?,¹⁹ iniciativa de la Institució de les Lletres Catalanes en col·laboració amb el Departament de Cultura. Seria bo donar-les a conèixer als alumnes per tal que considerin aquesta possibilitat.

Oferir-se voluntari per col·laborar a la biblioteca

Tant a l'aula (biblioteques d'aula) com a la biblioteca escolar, fan falta moltes mans: per triar fons, per mantenir-lo ben conservat (folrar, endreçar...), per muntar exposicions...

Adquirir el compromís d'establir una col·laboració periòdica amb la biblioteca és tot un pas per endinsar-se en el món dels llibres i de la lectura.

¹⁹ <http://www.quellegeixes.cat/> [Consulta: 27 d'octubre de 2014]

Organitzar la biblioteca personal i col·leccionar objectes relacionats amb la lectura

Caldria tractar amb molta cura aquesta acció: no tots els alumnes poden disposar d'una bona selecció bibliogràfica a casa, però l'escola hauria d'animar a utilitzar els recursos que hi hagi per aconseguir-los (punts d'intercanvi, mercat de segona mà...). En el fet d'organitzar l'infant la seva biblioteca personal no és tan important el criteri que pugui fer servir per endreçar els llibres com les estones de contacte que hi passa i la possibilitat de recordar-ne la lectura. A mesura que augmenti el seu fons, el nen anirà trobant la manera més adient d'organitzar-lo. La biblioteca escolar i la biblioteca pública ofereixen bons models que aplicarà quan en tingui necessitat. Una altra manera de retornar a les experiències lectores és mitjançant la recopilació d'objectes relacionats amb llibres que ha llegit (clauers, figures, pins...).

4. ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

La PL s'ofereix com una activitat més a la llista de les que ja desenvolupen els centres per afavorir l'hàbit lector. A continuació es proposa una seqüència de treball amb la PL, que es podria adaptar al nivell al qual es decideixi aplicar. Els treballs haurien de respectar, però, unes condicions mínimes:

- Haurien de ser activitats agradables per als alumnes; no les haurien de veure com un control, per part del mestre, de les activitats que fan relacionades amb la lectura: caldria transmetre que el destinatari de la piràmide no és el mestre, sinó el mateix alumne.
- És necessari un clima de diàleg, de confiança i de respecte envers les opinions dels altres.
- El traspàs d'informació a les famílies és important: en tractar-se d'un recurs nou que no coneixen i que arribarà a casa, caldria preveure com se'ls informaran de l'ús i de la funció d'aquesta proposta; convindria evitar particularment que les famílies la visquin com una competició entre alumnes o com una obligació. Caldria assegurar la continuïtat de l'activitat a les llars per garantir-ne uns efectes positius.